

Za cestu k zelenější Evropě

**Stanovisko environmentálních nevládních organizací
k regionální politice EU po roce 2006**

**Friends of
the Earth
Europe**

Červen 2004

Shrnutí

Toto stanovisko je společným dílem koalice environmentálních nevládních organizací - Friends of the Earth Europe, CEE Bankwatch Network, BirdLife International, WWF, CEEWEB a Milieukontakt Oost-Europa. Vyjadřuje jejich názor, že v regionální politice EU by měl být výrazně posílen princip udržitelného rozvoje. Je zaměřeno na proces schvalování nových předpisů pro strukturální fondy a Fond soudržnosti na příští programovací a finanční období (2007-2013). Doporučuje opatření, která by měla zajistit, že zmíněné fondy pomohou naplnit cíle Strategie EU pro udržitelný rozvoj (Sustainable Development Strategy – SDS), přijaté na summitu EU v Göteborgu.¹

Tato doporučení se týkají přípravy zaměření strukturálních fondů na léta 2007-2013:

1. Strategie udržitelného rozvoje se musí stát rámcem pro reformu pravidel strukturálních fondů a Fondu soudržnosti.
2. Evropská komise by měla vydat směrnici ke strategickému hodnocení dopadů plánů a programů strukturálních fondů na životní prostředí (Strategic Environmental Assessment - SEA).
3. Strukturální fondy a Kohezní fond musí mít závazně stanovenou povinnost chránit a posilovat kvalitu životního prostředí.
4. Komise a členské státy musí zajistit, aby byl dostatečný podíl z prostředků těchto fondů věnován na environmentální a sociální cíle, které jsou nedělitelnou součástí udržitelného rozvoje.

Pokud jde o prováděcí mechanismy:

5. Řízení a monitorování fondů musí být průhledné a odpovědné.
6. Environmentálním nevládním organizacím se musí dostat stejného zastoupení jako partnerům z hospodářské sféry a dalších oblastí.
7. Stejnou důležitost, jakou mají cíle a ukazatele ekonomické, je nutné přiznat i cílům environmentálním a sociálním.
8. Komise musí uplatňovat princip předběžné opatrnosti a v případě, kdy se u konkrétního projektu objeví odůvodněné podezření, že může vést k poškození životního prostředí, zastavit jeho financování z kohezního a strukturálních fondů.

¹ A sustainable Europe for a better world: a European strategy for sustainable development, COM(2001) 264 Final

I. Úvod

1. Koalice environmentálních nevládních organizací – Přátelé Země Evropa, CEE Bankwatch Network, BirdLife International, WWF, CEEWEB, Milieukontakt Oost-Europa, reprezentující organizace z celé EU25, mají mnohaleté zkušenosti s kampaněmi, konzultační činností, monitorováním a managementem projektů podpořených strukturálními fondy, Fondem soudržnosti, nebo předvstupními finančními mechanismy.

2. Naším záměrem je prosadit cíle Strategie udržitelného rozvoje do centra reformy regionální politiky EU pro období 2007-2013, ale i do následujících let. Proto:

- předkládáme **naši vizi** udržitelného rozvoje pro evropské regiony,
- hodnotíme **existující rámce** pro trvale udržitelnou regionální politiku a
- navrhujeme **čtyři kroky k nastoupení cesty k udržitelnému rozvoji**.

3. Tyto čtyři kroky sestávají z **integrace** principů ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje do všech oblastí regionální politiky EU; **rostoucí důležitosti** způsobu využívání přírodních zdrojů; prosazování **partnerství** s občanskou společností a průběžného **hodnocení** dopadů regionální politiky na životní prostředí EU.

II. Vize udržitelného rozvoje pro evropské regiony podle nevládních organizací

4. Současné výrobní a spotřební vzorce naší společnosti nejsou udržitelné. Důkazy nacházíme všude kolem nás. Jsme svědky změn klimatu, ztráty biodiverzity, rostoucího tlaku globální migrace na nejbohatší země, stejně jako narůstajících rozdílů v bohatství a společenském blahobytu mezi státy EU i uvnitř nich.

5. Regionální politiky se zatím nepřizpůsobily potřebě zásadního posunu v chápání pojmu 'rozvoj'. Environmentální nevládní organizace jsou toho názoru, že cílem rozvoje je dosáhnout kvalitativních zlepšení v životech lidí, v ekonomickém, sociálním a environmentálním ohledu respektujícím ekologické limity Země. Proto požadujeme, aby se **rámcem regionální politiky EU** staly cíle evropské **Strategie udržitelného rozvoje**.

6. Cílem rozvoje se nemůže stát hospodářský růst sám o sobě. Jestliže bude spotřeba přírodních zdrojů v Evropě i nadále neomezeně narůstat, omezíme schopnost budoucích generací zajistit své potřeby. **Udržitelný způsob využívání přírodních zdrojů – jehož limity jsou vždy vymezeny schopností daného zdroje se přirozeně obnovovat - je podmínkou každého dlouhodobého rozvoje.**

7. Environmentální nevládní organizace neakceptují hrubý národní produkt jako jediný ukazatel stupně ekonomické a sociální soudržnosti v rámci EU. Potřeby lidí zahrnují mimo jiné: dosažitelnost zaměstnání, vzdělání, zdraví a zdravého životního prostředí, pozitivně vymezenou regionální identitu, a odpovědnou a participativní správu věcí veřejných. Regionální politika EU a její nástroje, strukturální fondy a Kohezní fond, by měly regionům pomoci dosáhnout spravedlivého podílu na možnosti uspokojovat tyto potřeby, a stejně tak omezovat a odstraňovat neudržitelné vzorce výroby a spotřeby. S cílem ochrany životního prostředí je nutné uplatňovat princip předběžné opatrnosti.

8. Nová pravidla pro strukturální fondy a Kohezní fond musí zajistit, aby byly budoucí projekty zaměřeny na dosažení cílů Strategie udržitelného rozvoje. Vyzýváme Komisi ke zpracování a upřednostnění těch oblastí nastíněných ve Třetí zprávě o ekonomické a sociální soudržnosti (tzv. Třetí kohezní zprávě)², které podporují:

- zavedení environmentální legislativy EU,
- dosažení cílů Kjótského protokolu o klimatických změnách (hospodárným využíváním energie a využíváním energie z obnovitelných zdrojů),
- vývoj takových modelů rozvoje, jež nebudou podmíněny ekonomickým růstem dosahovaným na úkor kvality životního prostředí.
- ekologicky šetrné způsoby dopravy,
- implementaci Rámcové směrnice pro vodní politiku (Water Framework Directive),
- péči o soustavu Natura 2000³.

² A new partnership for cohesion convergence competition cooperation, COM(2004) 0107.

³ Soustava chráněných lokalit ohrožených habitatů a druhů, která pokrývá přes 15% území EU, založená na základě direktiv o ochraně ptactva a stanovišť.

9. My, níže podepsané environmentální organizace, považujeme za nutné, aby zásadní roli ve sjednávání pravidel pro strukturální fondy a Kohezní fond pro léta 2007-2013 hrála Evropská komise. Musí přitom sledovat cíl zajistit splnění potřeb regionů v rámci koncepce trvale udržitelného rozvoje za plného respektování environmentální legislativy EU. Navíc má Komise odpovědnost zajistit, aby budoucí tvorba programů byla založena na: integraci (viz odstavce 15-17), rostoucím ohledu na potřeby trvale udržitelného rozvoje (viz odstavce 18-22), partnerství (viz odstavce 23-25) a důrazu na hodnocení kvality podporovaných záměrů (viz odstavce 26-31).

III. Koncepce EU pro udržitelnou regionální politiku

10. Panuje shoda v tom, že udržitelný rozvoj je důležitý. Ve skutečnosti je to přímo naléhavá nutnost vyžadující zapojení institucionálních i finančních zdrojů. Je nutné jednat a vydávat prostředky s ohledem na principy udržitelného rozvoje. Toto bylo uznáno a zdůrazněno ve **Článku 2 Smlouvy o EU**, na setkání **Rady ministrů v Goteborgu v roce 2001** a v následující **Evropské strategii udržitelného rozvoje**.

11. Možná budoucnost regionální politiky EU je popsána ve **Finančním výhledu pro roky 2007-2013⁴** a **Třetí kohezní zprávě**. Tyto dokumenty však vykazují závažné nedostatky, neboť se snaží sledovat dvě vzájemně si konkurující a často protichůdné strategie: na jedné straně je to snaha o hospodářský růst přijatá na setkání v Lisabonu v roce 2000⁵, na druhé straně environmentální dimenze – Strategie udržitelného rozvoje. Ačkoliv Třetí kohezní zpráva zmiňuje i potřebu směřování k udržitelnému rozvoji, nad otázkami ochrany životního prostředí jednoznačně dominují témata konkurenceschopnosti a hospodářského rozvoje.

12. Strategie udržitelného rozvoje (SDS) byla zakomponována do lisabonského procesu po summitu v Goteborgu v roce 2001. Tento environmentální rozměr je také doplněn k návrhům Komise v oblasti regionální politiky. Strategie udržitelného rozvoje identifikuje strategické cíle potřebné k oddělení křivky degradace životního prostředí a vyčerpávání zdrojů od ukazatelů ekonomického a sociálního rozvoje. Jedním takovým cílem, na který se zvláště zaměřila pozornost v Goteborgu, je 'ochrana a obnova stanovišť a přírodních systémů a zastavení ztráty biodiverzity do roku 2010'⁶.

13. Klíčem k udržitelnému rozvoji je integrace. **Článek 6 Smlouvy o EU, Cardiffský proces a Šestý environmentální akční program (6.EAP)** zdůrazňují potřebu integrovat životní prostředí do ostatních sektorových politik. 6.EAP volá po reformě a postupném odbourávání těch dotací, které mají negativní dopad na životní prostředí a nejsou v souladu s principem udržitelného rozvoje. **Cíle evropské Strategie udržitelného rozvoje musí být proto integrální, nikoliv pouze doplňkovou částí současné i budoucí regionální politiky EU.**

IV. Čtyři kroky na cestě k udržitelnému rozvoji

14. K nasměrování regionální politiky EU k dosažení cílů Strategie udržitelného rozvoje vedou čtyři základní kroky. První dva (integrace a prosazování udržitelného rozvoje) zahrnují změny v tvorbě programů. Třetí a čtvrtý (princip partnerství a hodnocení) se zaměřují na mechanismy potřebné k implementaci navržených změn do tvorby programů.

Krok 1: Integrace

15. **Strukturální fondy a Kohezní fond musí být plně v souladu s environmentální legislativou EU a měly by splňovat cíle Strategie udržitelného rozvoje.** Toto je zvláště důležité vzhledem k velkému měřítku a dlouhodobým dopadům těchto fondů. Měl by existovat rámec pro kontrolu dodržování pravidel při tvorbě programů a jejich monitorování⁸ a v implementaci projektů v rámci strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Environmentální nevládní organizace žádají, aby Evropská komise v nadcházejících jednáních se členskými státy a při posuzování projektů v letech 2007-2013 obhájila principy udržitelného rozvoje.

⁴ Building our common future: policy challenges and budgetary means of the enlarged Union 2007-2013, COM(2004) 101 final.

⁵ The Lisbon Strategy for economic, social and environmental renewal, http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/index_en.html

⁶ Presidency conclusions, Gothenburg, 15 and 16 June 2001.

⁷ Environment 2010: our future our choice, 1600/2002/EC.

⁸ Pro Cíle 1, 2, 3.

16. Komise by měla přispět k integraci problematiky životního prostředí u projektů a plánů strukturálních fondů vydáním návodu k provádění strategického posuzování dopadů na životní prostředí (Strategic Environmental Assessment - SEA). Direktiva o SEA (Directive 2001/42/EC) má být členskými státy uplatňována nejpozději od 21. července 2004. Pokud bude aplikována systematicky a správně, bude silným nástrojem pro minimalizaci rizik realizace projektů poškozujících životní prostředí. K tomu by pomohlo zaměřit už v průběhu současného programovacího období technickou asistenci mj. na proškolení veřejného i soukromého sektoru v implementaci SEA.

17. Poučit se z dosavadních zkušeností z implementace programů a iniciativ Společenství. Reforma předpisů strukturálních fondů je výzvou pro rozhodovací struktury každých sedm let. V zájmu využití zkušeností z nynějšího programovacího období musí existovat jasné vazby mezi současnými cíli, iniciativami Společenství a tzv. inovativními akcemi a novými pravidly. Například, jestliže má dojít ke všeobecnému rozšíření programu Leader, měly by být jeho poznatky aplikovány na strukturální fondy a Kohezní fond stejně jako do budoucích opatření k rozvoji venkova. Design budoucích plánů a programů by měl reflektovat jeho základní vlastnosti:

- iniciativu zdola,
- zakotvení v místní ekonomice,
- důraz na průnik zájmů různých skupin,
- zaměření na inovativní projekty,
- prosazování udržitelného rozvoje a
- zaručení dostupnosti menších grantů, které se snáze dostanou k příjemcům

Krok 2: Rostoucí důležitost udržitelného rozvoje

18. Nicneděláním není alternativou. V Rámci regionální politiky, který bude brzy zveřejněn, Komise navrhuje, aby měla mnohem menší přímé zapojení v řízení fondů než dosud.⁹ Oslabením její vedoucí a kontrolní funkce by vzniklo nebezpečí, že členské státy budou považovat starost o kvalitu životního prostředí spíše za dobrovolnou možnost, než za povinnost. Enormní náklady, ke kterým vede vypuštění ochrany životního prostředí a rozumného hospodaření s přírodními zdroji z agendy regionální politiky, přitom názorně ukazují nedávné záplavy ve střední Evropě a Francii. Je tedy žádoucí, aby byl vyhrazen dostatečný podíl z fondů na naplňování environmentálních a společenských cílů. Evropská komise a členské státy by měly docenit obrovské ekonomické, společenské a environmentální přínosy kohezního a strukturálních fondů pro realizaci dohodnutých opatření v oblasti ochrany životního prostředí EU, jako například plnění Rámcové směrnice pro vodní politiku. Ta je založena na konceptu integrované správy povodí řek. Spolufinancování opatření nutných k implementaci směrnice z fondů EU (analýzy biologického stavu, posudky, plány hospodaření, personální potřeby atd.) by pomohlo snížit nebezpečí velkých povodní v budoucnosti.

19. Chránit a posilovat přírodní zdroje. Strukturální fondy a Fond soudržnosti musí pomoci zachovat biodiverzitu v rámci cíle Strategie EU pro udržitelný rozvoj zastavit pokles biodiverzity do roku 2010. Příspěvkem k dosažení tohoto cíle je spolufinancování správy soustavy Natura 2000. Podle nových pravidel ji musí povinně podporovat Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF), Evropský sociální fond (ESF) a Kohezní fond formou implementace hospodářských plánů, vzdělávání, rozšiřování kvalifikace, pořizování pozemků a podpory ostatních základních investičních aktivit. Členské státy musí prokázat, jak zamýšlejí tuto soustavu financovat z dostupných zdrojů, Kohezní fond a strukturální fondy nevyjímaje. Nesmí dojít k tomu, aby Komise schválila plány a programy nebo poskytla finanční prostředky, aniž by si byla jistá, že byla učiněna adekvátní opatření.

20. Změnit životní styl lidí a způsob podnikání. Současné vzorce výroby a spotřeby ve velké míře závisí na neudržitelném nárůstu letecké a silniční dopravy. Dopravní část Kohezního fondu byla zatím užívána pouze k financování expanze Trans-evropských dopravních sítí (TEN-T), hlavně silnic, což vedlo k dalším ztrátám cenných stanovišť a k problémům znečištění ovzduší, nárůstu příspěvku ke změně klimatu atd. Environmentální nevládní organizace jsou toho názoru, že investiční priority v dopravní části Kohezního fondu musí být radikálně změněny. Nová pravidla pro Kohezní fond musí upřednostňovat opatření prosazující trvale udržitelné využití dopravy ve vazbě na koncepci řízení poptávky. Přednost před budováním spojení mezi velkými městy by měly mít potřeby a potenciál samotných regionů. Opatření by měla zahrnovat opravy a zlepšování existující infrastruktury – městské hromadné dopravy, železnic, silnic – a vzájemné napojování různých druhů dopravy.

⁹ Oblasti mimo Cíl 1.

21. **Maximalizovat nové příležitosti.** Například Kjótský cíl redukovat emise skleníkových plynů o 8% pod úroveň roku 1990 k roku 2012 otevírá nové příležitosti k technologické inovaci a vytváření pracovních míst. Strukturální fondy a Kohezní fond musí být užívány k financování takových opatření, jako například nárůstu hospodárnosti využívání energie a investování do zdrojů obnovitelné energie (biopaliva, sluneční a větrná energie). Namísto zdůrazňování překážek, které ekonomickému rozvoji může klást ochrana a zlepšování životního prostředí, je potřeba, aby Komise a členské státy zvýšili obecné povědomí o ekonomických možnostech vyplývajících z těchto příležitostí

22. **Posun na místní úroveň.** Členské státy by měly učinit běžnou normou podporu dlouhodobým projektům obnovy uskutečňovaným v malém měřítku a odstupovat od kapitálově náročných investic 'na konci potrubí'. Minimální práh pro projekty Kohezního fondu ve výši 10 milionů eur by měl být snížen, aby na prostředky byly schopny dosáhnout i menší projekty; to se týká například investic do hromadné dopravy a zachování biodiverzity. Minimální úroveň 5 milionů eur určená v přistupujících zemích pro fond ISPA se spolu s problémem 'absorpční kapacity' už ukázaly být překážkami pro ekonomicky i environmentálně vhodnější projekty.

Krok 3: Partnerství

23. **Je nutné přijmout záruky transparentnosti a odpovědnosti rozhodovacího procesu.** Ministerstva a úřady připravující plány a programy pro strukturální fondy a Fond soudržnosti jsou často také zapojeny do jejich implementace. Je však důležité, aby do procesu tvorby byly zahrnuti úředníci napříč rezorty, dále úřady s kompetencemi týkajícími se životního prostředí a v neposlední řadě veřejnost. Tak lze snížit riziko poškození životního prostředí vyplývající ze střetů zájmů. Tento přístup také podporuje efektivní využití prostředků a snižuje riziko zneužití fondů.

24. **Orgány s kompetencemi v oblasti životního prostředí musí hrát klíčovou roli při kontrole dodržování principu udržitelného rozvoje v činnosti strukturálních fondů.** Nová pravidla by měla objasnit jejich zapojení do přípravy, vyjednávání a implementace všech programů spojených se strukturálními fondy s cílem zajistit vysoký standard ochrany životního prostředí v rámci různých programů a všech členských států. Dále doporučujeme:

- Zřízení funkce '**Manažer udržitelného rozvoje**', jehož úkolem by byl styk s řídicími orgány a monitorovacími komisemi a dohled na integraci zájmů životního prostředí do přípravy a implementace programů.
- Sestavit řídicí orgány ze **zástupců různých ministerstev a úřadů**, aby byly brány v úvahu různorodé zájmy jejich sektorů a aby se usnadnila komunikace mezi nimi.

25. **Zapojit občanskou společnost.** Evropská unie musí v procesu programování strukturálních fondů prosazovat široká a užitečná partnerství na úrovni států i regionů, mezi zástupci ekonomického sektoru a dalšími dotčenými partnery. K těm náleží i nevládní organizace zabývající se ochranou životního prostředí. Jedná se o důležitý prostředek posílení občanské společnosti v nových i starších členských státech. Předpokládá to začlenění partnerů do přípravy programů, tvorby rozpočtů, managementu programů a monitorování a hodnocení využití pomoci ze strukturálních fondů. Efektivní účast nevládních organizací vyžaduje zahrnutí následujících principů:

a. **Přístup k informacím.** Především v plánování a operačních procesech, jejich časových rozvrzích a včasném vyrozumění o veřejných konzultacích. Všechny programovací dokumenty by měly být přístupné veřejnosti, a to alespoň měsíc před uzávěrkami konzultací. Pro všechny partnery v řídicích a monitorovacích výborech musí být zajištěny průhledné, včasné a přesné informace.

b. **Zpětná vazba k připomínování.** Účastníkům konzultací, jejichž připomínky nebudou akceptovány by měla být podána jasná vysvětlení nejdéle do tří měsíců po uzávěrce konzultací. Pokud jde o akceptované připomínky, mělo by být podáno vysvětlení jak byly do relevantních dokumentů zahrnuty.

c. **Zastoupení environmentálních nevládních organizací** při přípravě programů, tvorba jejich rozpočtů, řízení, monitorování a hodnocení pomoci ze strukturálních fondů **musí být rovné s partnery z hospodářské a sociální sféry.** Momentálně se kvalita zapojení nevládních organizací v členských státech výrazně liší. Nová pravidla pro strukturální fondy a Fond soudržnosti musí určit environmentální partnery jako jednu z partnerských skupin na celostátní, regionální nebo místní úrovni. Zkušenosti ukazují, že se investice do spoluúčasti v časných fázích programovacího cyklu vrátí v podobě většího souhlasu a podpory ze strany partnerů v pozdější fázi. Environmentální nevládní organizace by měly mít možnost nominovat do komisí své zástupce.

d. **Budování kapacit nevládních organizací a pokrytí přímých nákladů.** Po členských státech, které mají z fondů přínos, musí být vyžadováno poskytnutí technické asistence a/nebo příspěvků z národních zdrojů celostátním i regionálním nevládním organizacím nebo jejich sítím zapojeným do partnerství v rámci strukturálních fondů. Aktivita zahrnují přípravu programů, financování, řízení, monitoring a hodnocení pomoci ze strukturálních fondů a také šíření informací veřejnosti. Všechny přímé náklady (tj. cestovné, ubytování) pro zúčastněné zástupce nevládních organizací by měly být pokryty z rozpočtu technické asistence nebo dodatečnou rozpočtovou položkou v programech.

e. **Zapojení nevládních organizací do implementace projektů.** Řídící orgány by měly podpořit navazování partnerství s nevládními organizacemi v projektech, kdykoliv to bude možné. Měla by být také k dispozici metodika vybírání projektů pro ty, kdo budou mít zájem o vytvoření vlastních partnerství.

Krok 4: Hodnocení

26. **Komise by měla zavést standardizované ukazatele pro hodnocení přínosu strukturálních fondů a Fondu soudržnosti pro udržitelný rozvoj.** Přes závazky obsažené v 6. EAP, neexistují momentálně žádné standardní nástroje, s pomocí kterých by mohly řídicí orgány monitorovat, jak jsou prostředky fondů používány k prosazování udržitelného rozvoje. V zájmu co nejlepší správy by měla Komise zhodnotit **ukazatele udržitelného rozvoje a životního prostředí** používané členskými státy jako součást hodnocení využití strukturálních fondů před, v průběhu i po jejich skončení a vydat doporučení, určující široce uplatňované a uznávané ukazatele. Takové indikátory by měly určit výstupy projektu (skutečný dopad projektu na životní prostředí) kvalitu jeho procedur, například poskytování informací, vypořádávání připomínek z veřejných konzultací, zapojení partnerů. Hodnocení ze strany Komise by mělo probíhat formou konzultačního procesu, který by bral v úvahu názory všech dotčených stran.

27. **Komise musí zajistit stejnou důležitost ekonomických, environmentálních a sociálních cílů a ukazatelů.** Pravidla rozhodování o příspěvcích z fondů by měla vést řídicí orgány ke srovnávání environmentálních cílů s realisticky dosažitelnými výsledky na úrovni priorit programů a naplňování projektů. Cíle a výběr indikátorů musí být v jednáních mezi Komisí a členskými státy pečlivě sledovány. Řídící orgán by měl oznamovat, jak si v naplňování těchto environmentálních cílů vede, s jasným odkazem na použité ukazatele.

28. **Řídící orgány musejí hodnotit výsledky projektů.** Cíle a indikátory týkající se životního prostředí a udržitelnosti jsou stejně důležité jako cíle a indikátory finanční. Zatímco ke kontrole hospodaření s financemi projektu mohou být kdykoliv povoláni auditoři, neexistuje žádný monitorovací proces, který by kontroloval plnění ostatních cílů projektu. V novém programovacím období musí být vyžadováno hodnocení cílů udržitelnosti a zlepšování životního prostředí (příspěvek k dosažení cílů SDS).

a. Musí existovat průběžné hodnocení projektů z hlediska jejich důsledků na životní prostředí a udržitelnost s účelem zamezit nezamýšleným důsledkům na obojí ve stádiu realizace projektu. Musí fungovat mechanismy (např. spolupráce s příslušnými orgány) k zajištění, že jakmile bude identifikován problém, dojde k zastavení jakékoliv škodlivé aktivity, aby bylo zabráněno možnému poškození životního prostředí.

b. Monitorování po skončení projektu by mělo být nahlíženo jako pozitivní nástroj, který může pomoci stanovit přínosy pro životní prostředí a přispět k výběru nejlepších projektů z hlediska udržitelného rozvoje v budoucnu. Získané zkušenosti by měly být znovu využity v procesu výběru projektů a měly by se stát součástí **společné databáze projektů EU.**

29. **Odměňovat dobré výsledky na poli životního prostředí.** V budoucnu by měla Komise zaručit, aby proces alokace **Rezervy pro odměnu za dosažené výsledky** (Performance Reserve - v současné době 4% příspěvků členských států do strukturálních fondů) bral v úvahu příspěvek členských států k naplnění cílů evropské Strategie udržitelného rozvoje.

30. **Komise musí zadržet prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti tam, kde projekty pravděpodobně povedou k poškození životního prostředí.** Nová pravidla musí zachovat respekt k existující environmentální legislativě (např. směrnice o stanovištích a o ptácích, pro vodní politiku, o SEA a EIA...) a předcházet poškozování, ničení, zhoršování nebo ztrátě kvality životního prostředí včetně biodiverzity a poškození endemických nebo celosvětově ohrožených druhů a jejich stanovišť. Projekty by

měly dostat zelenou, pouze pokud se dá jasně doložit, že nepodkopávají cíle environmentální legislativy. V případě vznesení vážných pochybností o projektu musí být Komise zodpovědná za zadržení finančních prostředků z fondu, dokud případ není plně a transparentně vyřešen. Finance musí být také zadrženy tam, kde již k poškození došlo..

31. Komise musí odpovídat na stížnosti ohledně životního prostředí bez prodloužení. Existuje mnoho případů, kdy členský stát nebo jeho regionální či místní orgány podporují potenciálně škodlivý projekt. V takových případech environmentální organizace nezřídka podají stížnost k některé instituci EU, obzvláště Komisi. Kapacita DG Environment zabývat se stížnostmi nebyla bohužel po jistý čas na odpovídající úrovni a s rozšířením z EU 15 na EU 25 se dale snížila. Komise musí najít cestu k překonání této vážné slabiny a zlepšit mechanismus pro ekologické stížnosti takovým způsobem, aby bylo životní prostředí plně chráněno.

Toto prohlášení sestavily organizace:

BirdLife International, CEE Bankwatch Network, Friends of the Earth Europe, CEEWEB, Milieukontakt Oost-Europa a WWF.

Z ČR jej podpořily:

AISIS, o.s. pobočka Vsetín
Arnika
Centrum pro komunitní práci
CEV Pálava ZO ČSOP 56/15
Česká společnost ornitologická/Birdlife ČR
Hnutí DUHA/Prátele Země ČR
Metropolitní region - sdružení ochránců přírody
o.s. Ochrana vod
Pražské matky
Prátele Jeseníků - SOJKA
Rosa
SEV Chaloupky
SEV Toulcův dvůr
Svaz ochrany přírody a krajiny ČR
STUŽ
Základní článek Hnutí Brontosaurus Botič
Zelený kruh (asociace 25ti ekologických organizací z ČR)

Další informace v ČR:

zk@ecm.cz, info@hnutiduha.cz, cpkp@cpkp.cz

Další kontakty: Rachel Lee Rachel.Lee@rspb.org.uk, BirdLife International <http://www.birdlife.net>; Magda Stoczkiewicz magdas@foeeurope.org, CEE Bankwatch Network <http://www.bankwatch.org>; András Krolopp krolopp@ceeweb.org, CEEWEB <http://www.ceeweb.org>; Martin Rocholl martin.rocholl@foeeurope.org, Friends of the Earth Europe <http://www.foeeurope.org>; Paul Kosteink p.kosterink@milieukontakt.nl, Milieukontakt Oost-Europa <http://www.milieukontakt.nl> and Stefanie Lang Cohesion@wwfepo.org, WWF <http://www.panda.org>.

Děkujeme regionální kanceláři Nadace Heinricha Bolla pro EU za uspořádání semináře "Dnešek a zítřek evropských fondů – Seminář o strukturálních fondech a Fondu soudržnosti" a za podporu přípravy tohoto stanoviska.

Tato publikace byla vydána s přispěním Evropského společenství. Stanoviska v ní vyjádřená odrážejí názor podepsaných organizací a nemohou být v žádném případě považována za oficiální názory Evropského společenství.